

מבוא

דוברים דו לשוניים מתקשים יותר מחד-לשוניים בשליפת מלים. במחקר קודם נמצא שבמטלת שיום תמונות בשפה השנייה הקושי התגבר לאחר חשיפה קצרה לשפה הראשונה (Kreiner & Degani, 2015). הקשיים של דו לשוניים בהפקה ניתנים להסבר באמצעות גישה משולבת הרואה את הקשיים במונחים של מערכת דינאמית ולוקחת בחשבון את ההשפעות הארוכות טווח והקצרות טווח של דו לשוניות.

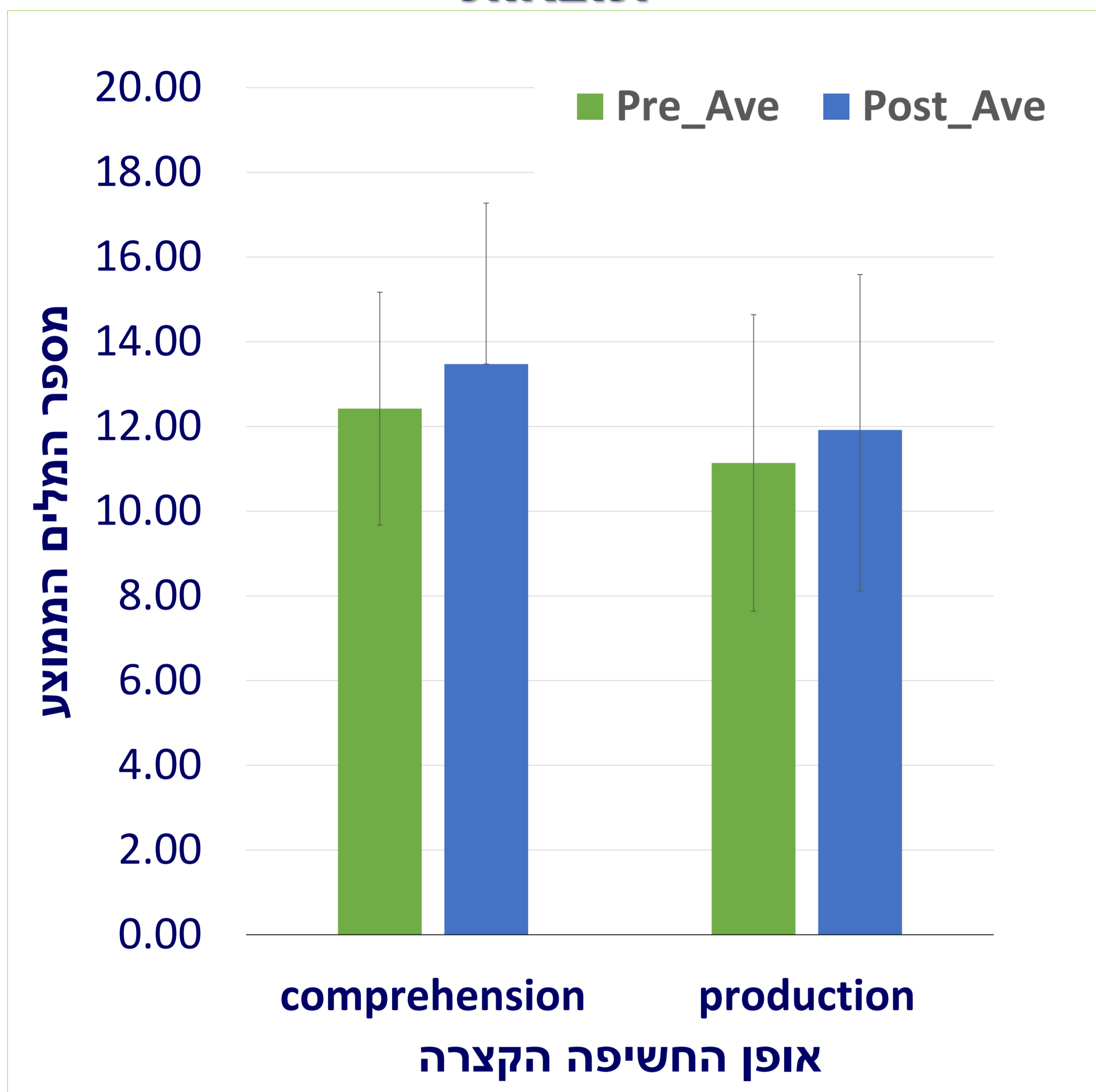
"**השערת פער השכיחויות**" (Frequency-Lag hypothesis) נוגעת להשפעות ארוכות הטווח של דו-לשוניים המחלקים את זמנם בין השפות כך ששכיחות השימוש בכל אחת מן השפות מצטמצמת והקשרים במערכת הלקסיקלית חלשים, מצב שמוביל לקושי בשליפת מילים.

"**ההפעלה הכפולה**" (Dual-Language activation account) נוגעת להשפעות קצרות הטווח לפיהן יש הפעלה בו-זמנית של שתי השפות הגורמת לתחרות בין שפת "המטרה" לשפת "הלא-מטרה", מצב שמוביל להגדלת הקושי בשליפת מילים.

מטרות המחקר הנוכחי

1. לבחון את ההשפעה של חשיפה קצרה לשפה שנייה (אנגלית) על הפקה בשפה הראשונה (עברית) באמצעות מטלת שטף פונולוגי.
2. לבחון את ההשפעה של אופן החשיפה לשפה השנייה – הפקה לעומת הבנה - על הפקה בשפה הראשונה.

תוצאות

- מגמה של עלייה בשטף הפונמי לאחר החשיפה בהשוואה לשטף ההפקה לפני החשיפה. עם זאת, התוצאה אינה מובהקת.
- לא נמצא הבדל בין ההשפעה של חשיפה לשפה הראשונה באמצעות מטלת הבנה לחשיפה במטלת הפקה.

שיטה

משתתפים:

32 סטודנטים דו-לשוניים דוברי עברית-אנגלית, שהתקבלו ללימודים עם אנגלית ברמה אוניברסיטאית של פטור.

גירויים:

- שני סיפורי ילדים (frog stories) המציגים איורים ללא מלל
- הצגה אודיטורית של הפונמות בשפה העברית ג, ד, ש, ר.

הליך:

- המשתתפים הגיעו למעבדה לניסוי שערך כחצי שעה, וכלל בנוסף למטלת שטף פונולוגי גם מטלת שיום תמונות, ומטלות ממוחשבות להערכת תפקודים ניהוליים.
- המשתתפים התבקשו להפיק ב-60 שניות מספר מילים רב ככל האפשר המתחילות באחת הפונמות - ג, ד, ש, ר. מטלת השטף הפונמי בוצעה עבור 2 מהאותיות.
- לאחר מכן המשתתפים עברו חשיפה קצרה לשפה השנייה. מחציתם נחשפו לאנגלית במטלה של האזנה לסיפור, ומחציתם במטלה של הפקת סיפור לפי תמונות (narration).
- לבסוף, ביצעו הנבדקים פעם נוספת את מטלת השטף הפונולוגי לגבי 2 פונמות נוספות.

דיון

- ממצאי המחקר מעידים על שיפור בשטף הפונולוגי, ונראה שהביצוע במטלת שטף לשוני בשפת אם שהיא השפה הדומיננטית משתפר כתוצאה מאימון. בניגוד למחקר קודם שהראה כי חשיפה לשפה ראשונה גורמת לקושי בשיום בשפה השנייה, בממצאי המחקר הנוכחי אין עדות לכך שחשיפה לשפה שנייה גורמת להפרעה בהפקת השפה הראשונה.

כיצד ניתן להסביר את ההבדל בין ממצאי שני המחקרים?

- המטלה שונה** – ייתכן כי החשיפה הקצרה לשפה שאינה שפת המטרה יוצרת הפרעה משמעותית יותר במטלת השיום הדורשת שליפה של מידע סמנטי מאשר במטלת השטף הפונולוגי, שאינה דורשת עיבוד של ייצוגים סמנטיים.
- מאפייני הדו-לשוניות שונים** – בעוד שבמחקר הקודם חשיפה לשפה הראשונה גרמה להפרעה בשפה השנייה, במחקר הנוכחי לא הייתה עדות לכך שחשיפה לשפה השנייה גורמת להפרעה בשפה הראשונה. ייתכן שמאזן האקטיבציה בין שפת אם דומיננטית (במחקר הנוכחי – עברית) לשפה שנייה ברמת מיומנות נמוכה משמעותית (אנגלית) אינו סימטרי ולכן בעוד שחשיפה קצרה לשפה ראשונה יוצרת הפרעה לשפה שנייה, ההיפך לא בהכרח נכון.